

Forsøg med beskæring og opbinding af frilandstomater. 1945—48 og 1952—55

Ved JOHANNES JENSEN

538. beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur

Beretningen omfatter nogle orienterende forsøg udført ved Virum, Blangstedgaard og Spangsbjerg i årene 1945—48 samt forsøg udført ved Virum, Blangstedgaard og Spangsbjerg i årene 1952—55. Sidstnævnte forsøgsrække har haft til formål at sammenligne nogle nyere beskæringsmetoder for frilandstomater med den almindeligt anvendte metode og at sammenligne opbinding med ikke opbinding af planterne. Beretningen er udarbejdet af assistent *Johannes Jensen*, Spangsbjerg.

Forstanderne ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Orienterende forsøg

De orienterende forsøg omfattede sammenligning mellem beskårne og ubeskårne samt opbundne og ikke opbundne planter i følgende 3 forsøgsled:

- a) Almindelig beskæring: planterne tiltrækkes med 1 hovedstamme, knibes over 4 klaser og opbindes.
- b) Almindelig beskæring, uden opbinding, men lagt på halm.
- c) Planterne vokser frit.

Disse tre forskellige behandlinger blev prøvet overfor følgende 4 sorter: Dansk Eksport, Bonner Beste, Lav Busk og Kondine Red.

Forsøgene blev udført ved Virum, Blangstedgaard og Spangsbjerg i årene 1945—48. Af disse ialt 12 forsøg er 9 forsøg medregnet i opgørelsen, idet forsøgene ved Spangsbjerg i 1946 og 1948 og ved Blangstedgaard i 1945 måtte kasseres på grund af for dårligt udviklede frugter.

I tabel 1 er angivet gennemsnitsresultaterne af disse 9 forsøg i kg pr. a for de forskellige sorteringer og procent af samlet udbytte.

Tabel 1. Gennemsnitsresultaterne af 9 orienterende forsøg med tomatbeskæring

	Fejlfri, modne frugter, heraf kg/a i plukkeperiode				100 frugter kg	Grønne kg/a	Affald kg/a	Syge og misdan-	
	kg/a	I	II	III				nede kg/a	Ialt kg/a
1. Dansk Eksport.									
a. almindelig beskæring, opbundne.									
	220	36	90	94	5.1	64	75	34	393
pct.	56	16	41	43		16	19	9	100
b. almindelig beskæring, ikke opbundne.									
	207	48	88	71	5.0	58	92	47	404
pct.	51	23	43	34		14	23	12	100
c. fritvoksende.									
	200	16	73	111	4.4	159	124	68	551
pct.	36	8	37	55		29	23	12	100
2. Bonner Beste.									
a. almindelig beskæring, opbundne.									
	221	55	100	66	5.6	53	67	58	399
pct.	55	25	45	30		13	17	15	100
b. almindelig beskæring, ikke opbundne.									
	213	65	90	58	5.3	45	84	64	406
pct.	52	31	42	27		11	21	16	100
c. fritvoksende.									
	253	27	115	111	5.0	134	111	112	610
pct.	42	11	45	44		22	18	18	100
3. Lav Busk.									
a. almindelig beskæring, opbundne.									
	177	43	94	40	6.2	29	53	69	328
pct.	54	24	53	23		9	16	21	100
b. almindelig beskæring, ikke opbundne ¹ .									
	198	64	99	35	6.4	30	68	84	380
pct.	52	32	50	18		8	18	22	100
c. fritvoksende.									
	243	22	123	98	5.8	128	76	124	571
pct.	43	9	51	40		22	13	22	100
1. Gennemsnit af 7 forsøg.									

	Fejlfri modne frugter, heraf kg/a i plukkeperiode				100 frugter kg	Syge og misdan-			
	kg/a	I	II	III		Grønne kg/a	Affald kg/a	nede kg/a	Ialt kg/a
<i>4. Kondine Red.</i>									
a. almindelig beskæring, opbundne.									
	229	11	92	126	7.0	176	45	84	534
pct.	43	5	40	55		33	8	16	100
b. almindelig beskæring, ikke opbundne.									
	237	16	107	114	7.0	179	55	90	561
pct.	42	7	45	48		32	10	16	100
c. fritvoksende.									
	214	4	62	148	6.1	333	55	90	692
pct.	31	2	29	69		48	8	13	100

For at få et udtryk for tidligheden, er udbyttet af fejlfri, modne frugter delt op i 3 perioder, hvor de to første perioder omfatter hver 14 dage og den sidste periode resten af plukketiden.

Ved almindelig beskæring og opbinding har Dansk Eksport og Bonner Beste givet det samme udbytte af fejlfri, modne frugter, 220 kg pr. a, men Bonner Beste er lidt tidligere end Dansk Eksport, idet der af denne er høstet 25 procent i første periode, imod 16 procent for Dansk Eksport's vedkommende.

Det samme forhold mellem de to sorter er gældende, hvor planterne er beskåret men ikke opbundet. Udbyttet er lidt lavere, men der er høstet lidt flere frugter i første periode.

Hvor planterne har fået lov til at vokse frit, har Dansk Eksport været den lavest ydende af de to sorter. Modningen er for begge sorters vedkommende betydeligt senere, og der er en større procentdel frasorterede og grønne frugter, ligesom frugtstørrelsen bliver mindre.

Lav Busk har, som det kunne forventes, givet det største udbytte, hvor planterne har været fritvoksende, men også her er modningen senere.

Kondine Red har givet ret store udbytter ved alle tre behandlinger. Frugterne er store, men modningen indtræder meget sent, hvilket fremgår af, at der kun er høstet ganske få procent fejlfri, modne frugter i første periode, og en stor procentdel af frugterne er høstet som grønne. Den må derfor anses for at være for sildig

til dyrkning på friland, hvilket især gør sig gældende i år med mindre gode klimatiske forhold for dyrkning af frilandstomater.

Forsøgene i årene 1952-55

Der er i de senere år fremkommet nogle andre beskæringsmetoder for frilandstomater (1), hvor planterne tiltrækkes med flere stammer, der hver knibes over 2—4 klaser, alt efter vækstforholdene i de pågældende år.

I de her omtalte forsøg er disse beskæringsmetoder sammenlignet med det hidtil brugte, hvor planterne tiltrækkes med een hovedranke, der som regel knibes over 4 klaser. Samtidig er der foretaget en sammenligning mellem opbinding og ikke opbinding af planterne. Der er i opgørelsen lagt særlig vægt på de forskellige behandlings indflydelse på ydeevne, tidlighed og sundhedstilstand. Til forsøgene er anvendt sorten Bonner Beste.

Forsøgene har omfattet følgende seks forsøgsled, hvor planterne tiltrækkes med:

- 1) 1 stamme, knibes over 4 klaser, opbindes.
- 2) 1 stamme, knibes over 4 klaser, uden opbinding, lagt på halm.
- 3) 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, opbindes.
- 4) 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.
- 5) 3 stammer, knibes over 6—9 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.
- 6) Fritvoksende til ca. 1. aug., hvorefter alle skudspidser fjernes, lagt på halm.

Forsøgsplan

Forsøgene har været anlagt med 5 fællesparceller à 15 m², hver omfattende 4 rækker à 5 m. Rækkeafstanden var skiftevis 1 m og 50 cm, og planteafstanden 50 cm.

Planterne er tiltrukket under glas. Såningen er foretaget i slutningen af marts eller begyndelsen af april og ca. 1 måned senere er planterne pottet i 3½ " potter. Udplantningen på friland er foretaget omkring 1. juni.

Beskæring og opbinding er udført flere gange i løbet af vækstsæsonen. Opbindingen er sket til tonkinstokke anbragt ved hver

enkelt plante med een stok til hver stamme. I parceller med fritvoksende planter er der foretaget en jorddækning med halm umiddelbart før planterne er begyndt at ligge ned.

Af hensyn til angreb af kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*), er forsøgene sprøjtet gentagne gange fra ca. 10. juli til ca. 15. september. Der har til sprøjtningerne været anvendt forskellige kobbermidler, bortset fra Spangsbjerg i 1955, hvor forsøget blev sprøjtet med 0,20 pct. Dithane Z. 78.

Forsøgssteder og dyrkningsforhold

Forsøgene har været udført ved Virum og Blangstedgaard på henholdsvis let og sværere lerjord, samt ved Spangsbjerg, der har god sandmuldet jord.

Forkulturen har på de forskellige forsøgssteder været følgende:

	1952	1953	1954	1955
Virum.....	Kruspersille	Brombær		Spidskål
Blangstedgaard....			Gulerødder	Hør
Spangsbjerg.....		Tulipanløg		Skalotteløg

Der er til forsøgene hovedsagelig anvendt kunstgødning. Ved Virum er der i 1955 tilført 100 tons kompostjord pr. ha.

De anvendte gødningsmængder har ved Virum og Blangstedgaard været 200 kg 18 % superfosfat, 300—400 kg 50 % kaligødning og 300—500 kg kalk- eller kalkammonsalpeter årligt pr. ha. Ved Spangsbjerg er der i 1953 anvendt 300 kg 18 % superfosfat, 200 kg 50 % kaligødning og 250 kg kalksalpeter pr. ha, og i 1955 800 kg Hoechst og 300 kg kalksalpeter pr. ha.

Tomat er en meget varmekrævende plante. Danmark og det sydlige Skandinavien danner nordgrænsen for dens dyrkningsområde på friland, hvor det kun er de ved forædling frembragte, tidlige sorter, det er lønnende at dyrke. Nogle norske undersøgelser over forholdet mellem temperaturen i sommermånederne og udvikling og tidlighed af frilandstomater i Sydnorge (2) viser, at gennemsnitstemperaturen i juni-september må være mindst 14,5 °C for at tomatagrøderne på friland kan nå en tilfredsstillende størrelse. Ved denne gennemsnitstemperatur

Tabel 2. Meteorologiske forhold

Måned	1952	1953			1954			1955		
	Virum	Virum	Blangsted- gaard	Spangs- bjerg	Virum	Blang- stedgaard	Spangs- bjerg	Virum	Blang- sted- gaard	Spangs- bjerg
<i>Døgnets middeltemperatur.</i>										
Juni.....	13.4	17.1 (14.3)	16.7 (14.2)	17.3 (13.3)	15.6	15.1	14.7	13.4	13.4	13.0
Juli.....	15.3	17.1 (16.7)	16.8 (16.3)	16.8 (16.2)	14.7	14.3	14.7	18.7	18.6	18.2
August.....	16.1	16.2 (15.9)	15.9 (15.7)	16.1 (16.0)	15.0	14.7	15.0	18.9	18.6	18.2
September.....	11.0	13.0 (12.6)	12.9 (12.6)	13.3 (13.2)	12.8	12.6	13.3	14.5	14.1	15.1
Gennemsnit.....	14.1	15.8 (14.9)	15.6 (14.7)	15.9 (14.8)	14.5	14.2	14.4	16.4	16.2	16.1
<i>Nedbør målt i mm.</i>										
Juni.....	58	49 (57)	71 (49)	38 (53)	58	72	66	41	47	48
Juli.....	65	62 (66)	96 (61)	105 (80)	149	78	85	40	21	21
August.....	43	54 (83)	94 (71)	145 (90)	94	88	126	9	50	57
September.....	63	41 (59)	73 (56)	87 (97)	73	96	140	118	58	75
Gennemsnit.....	56	52 (66)	84 (59)	94 (80)	94	84	104	52	44	50

Tallene i () angiver normaltemperatur og nedbør.

kunne de første modne tomater høstes omkring midten af august. Ved lavere gennemsnitstemperatur indtrådte modningen først i begyndelsen af september og hovedparten af frugterne måtte høstes som grønne.

Resultaterne af disse undersøgelser bekræftes af de iagttagelser, der er gjort ved den her omtalte forsøgsrække. Sammenholdes gennemsnitstemperaturerne i tabel 2 med de tilsvarende gennemsnitsudbytter i detailtabellerne, ses det tydeligt, at gode — meget gode udbytter er opnået i år med gennemsnitstemperaturer i vækstsæsonen på over ca. 15 °C.

Af de 10 forsøg, der har været udført, har 7 forsøg kunnet medtages i opgørelsen. Forsøget ved Blangstedgaard i 1953 måtte udelades på grund af stærke angreb af kartoffelskimmel, og klimaet var meget ugunstigt for tomatdyrkning i 1954, så forsøgene ved Virum og Spangsbjerg måtte udgå af opgørelsen. 1955 var derimod et godt år, og på trods af den lave gennemsnitstemperatur i juni, hvor det knob for planterne at komme i gang, voksede de forbavsende hurtigt til i løbet af juli og august, hvor middeltemperaturen var 2—3 °C over normalen, og for hele perioden juni—september 1,5° C over normalen.

Med hensyn til nedbøren, så har denne særlig indflydelse på planternes sundhedstilstand. I år med megen nedbør i august og september kniber det meget med at holde planterne fri for kartoffelskimmel, og man får derfor mange syge og revnede frugter, især sidst på sæsonen. Også hvad dette angår var 1955 et godt år, og sundhedstilstanden var god til helt hen sidst i september.

Forsøgsresultater

I tabellerne 3, 4 og 5 er angivet resultaterne fra de enkelte forsøgsstationer og forsøgsår. Avlen er sorteret i fejlfri — modne frugter, grønne, affald og syge — misdannede. Endvidere er anført totalavlen.

For at give udtryk for tidligheden, er udbyttet af fejlfri, modne frugter opdelt i 3 perioder, hvoraf de to første hver omfatter 14 dage og den sidste periode resten af plukketiden. Endvidere er anført vægten af 100 fejlfri, modne frugter.

Tabel 3. Udbytte ved Virum 1952-55 kg/a

	kg/a	Fejlfri, modne frugter, for- heraf kg/a i 100 holds- plukkeperiode frugter				kg	Grønne kg/a	Affald kg/a	Syge og misdan-	
		I	II	III	nede kg/a				Ialt kg/a	
<i>1. 1 stamme, knibes over 4 klaser, opbindes.</i>										
1952	84		12	65	7	6.2	13	40	12	149
1953	383		95	125	163	5.9	31	24	16	454
1955	255		80	129	46	7.0	81	52	20	408
Gens.	241	100	63	106	72	6.4	41	39	16	337
pct.	72		26	44	30		12	11	5	100
<i>2. 1 stamme, knibes over 4 klaser, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1952	47		16	29	2	6.1	6	33	28	114
1953	250		83	91	76	5.4	14	29	44	337
1955	218		75	97	46	6.9	41	57	27	343
Gens.	172	71	58	73	41	6.1	20	40	33	265
pct.	65		34	42	24		8	15	12	100
<i>3. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, opbindes.</i>										
1952	121		11	98	12	6.1	30	36	17	204
1953	431		67	167	197	5.1	61	37	25	554
1955	294		58	156	80	6.5	93	64	30	481
Gens.	282	117	46	140	96	5.9	61	46	24	413
pct.	68		16	50	34		15	11	6	100
<i>4. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1952	70		16	50	4	6.2	11	38	37	156
1953	292		53	123	116	4.7	32	37	71	432
1955	267		68	138	61	6.5	53	65	53	438
Gens.	210	87	46	104	60	5.8	32	47	53	342
pct.	62		22	50	28		9	14	15	100
<i>5. 3 stammer, knibes over 6—9 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1952	—		—	—	—	—	—	—	—	—
1953	—		—	—	—	—	—	—	—	—
1955	339		59	185	95	6.6	38	63	57	497
Gens.		133 ⁴	—	—	—	6.6	—	—	—	—
pct.	68		17	55	28		8	13	11	100
<i>6. Fritvoksende til ca. 1. aug., hvorefter alle skudspidser fjernes, lagt på halm.</i>										
1952	90		3	64	23	6.2	73	42	67	272
1953	434		15	143	276	4.1	40	85	227	786
1955	410		16	201	193	5.2	56	92	78	636
Gens.	312	129	11	136	164	5.2	56	73	124	565
pct.	55		4	44	52		10	13	22	100

1. I forhold til udbyttet i forsøgsled 1 i 1955.

Tabel 4. Udbytte ved Blangstedgaard 1954-55 kg/a

	Fejlfri, modne frugter,					100 frugter kg	Syge og misdan-			
	for- holds- tal kg/a	heraf plukkeperiode I	II	III	kg/a i		Grønne kg/a	Affald kg/a	nede kg/a	Ialt kg/a
<i>1. 1 stamme, knibes over 4 klaser, opbindes.</i>										
1954	95		46	39	10	6.2	20	30	57	202
1955	306		73	92	141	7.7	27	154	26	513
Gens.	201	100	60	65	76	7.0	23	92	42	358
pct.	56		30	32	38		6	26	12	100
<i>2. 1 stamme, knibes over 4 klaser, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1954	100		49	44	7	6.0	15	40	39	194
1955	244		50	83	111	7.7	18	129	40	431
Gens.	172	86	50	63	59	6.9	16	85	40	313
pct.	55		29	37	34		5	27	13	100
<i>3. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, opbindes.</i>										
1954	106		36	51	19	6.0	49	37	76	268
1955	373		54	91	228	8.0	61	200	49	683
Gens.	240	119	45	71	124	7.0	55	119	62	476
pct.	50		19	29	52		12	25	13	100
<i>4. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1954	128		46	70	12	6.1	30	49	55	262
1955	353		49	97	207	7.6	43	171	62	629
Gens.	241	120	48	84	109	6.9	37	110	58	446
pct.	54		20	35	45		8	25	13	100
<i>5. 3 stammer, knibes over 6—9 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1954	120		39	62	19	6.1	62	41	63	286
1955	362		51	105	206	8.6	62	188	70	682
Gens.	241	120	45	84	112	7.4	62	115	66	484
pct.	50		19	35	46		13	24	13	100
<i>6. Fritvoksende til ca. 1. aug., hvorefter alle skudspidser fjernes, lagt på halm.</i>										
1954	106		25	58	23	5.2	100	52	91	349
1955	382		13	78	291	6.4	129	249	90	850
Gens.	244	121	19	68	157	5.8	115	151	90	600
pct.	41		8	28	64		19	25	15	100

Ved Virum (tabel 3) er der kun eet års resultater af forsøgsled nr. 5, idet dette forsøgsled først er indgået i forsøgene fra 1954, for Spangsbjergs vedkommende dog fra 1953. Dette forsøgsled lader sig derfor ikke direkte sammenligne med gennem-

Tabel 5. Udbytte ved Spangsbjerg 1953-55 kg/a

	kg/a	for- holds- tal	Fejlfri, modne frugter, heraf kg/a i			100 frugter kg	Grønne kg/a	Affald kg/a	Syge og misdan-	
			I	II	III				nede kg/a	Ialt kg/a
<i>1. 1 stamme, knibes over 4 klaser, opbindes.</i>										
1953....	167		38	59	70	5.7	33	53	56	309
1955....	265		98	45	122	6.4	130	84	57	536
Gens....	216	100	68	52	96	6.1	81	69	57	423
pct.....	51		31	24	45		19	16	14	100
<i>2. 1 stamme, knibes over 4 klaser, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1953....	146		29	53	64	6.0	29	71	63	309
1955....	226		93	45	88	6.2	81	69	116	492
Gens....	186	86	61	49	76	6.1	55	70	90	401
pct.....	46		33	26	41		14	18	22	100
<i>3. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, opbindes.</i>										
1953....	223		32	84	107	5.9	46	63	71	403
1955....	357		95	58	204	5.5	127	89	60	633
Gens....	290	134	63	71	156	5.7	87	76	65	518
pct.....	56		22	24	54		17	15	12	100
<i>4. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1953....	171		31	58	82	5.9	40	73	97	381
1955....	273		98	58	117	5.6	139	108	88	608
Gens....	222	103	65	58	99	5.8	90	91	92	495
pct.....	45		29	26	45		18	18	19	100
<i>5. 3 stammer, knibes over 6-9 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.</i>										
1953....	190		38	68	84	5.7	23	60	89	362
1955....	266		85	66	115	5.5	166	101	78	611
Gens....	228	106	62	67	99	5.6	95	81	83	487
pct.....	47		27	29	44		19	17	17	100
<i>6. Fritvoksende til ca. 1. aug., hvorefter alle skudspidser fjernes, lagt på halm.</i>										
1953....	186		23	48	115	5.0	111	54	105	456
1955....	204		52	62	90	4.7	256	94	115	669
Gens....	195	90	38	55	102	4.9	184	74	110	563
pct.....	35		20	28	52		33	13	19	100

snittet hos de øvrige, da der kun er udbyttetotal for 1955, som var et udpræget godt år for dyrkning af frilandstomater, men tendensen er den samme som forsøgenes hovedresultat.

Af tabellen fremgår iøvrigt, at forsøgsled nr. 6, hvor planterne har vokset frit til ca. 1. august, hvorefter alle skudspidser er fjernet, har givet det højeste udbytte af fejlfri, modne frugter med 312 kg pr. a, men frugterne er små, der er mange frasorterede, og endelig modner de meget sent. Kun 4 procent af de fejlfri, modne frugter er høstet i første periode.

Dernæst følger forsøgsled nr. 3, hvor planterne er tiltrukket med 2 stammer, med ialt 7 klaser og opbundet, med 282 kg pr. a, svarende til 68 procent af det samlede udbytte. Af disse er 16 procent høstet i første periode. Der er ikke mange frasorterede frugter. 15 procent af det samlede udbytte har måttet høstes som grønne.

Det fremgår, at jo flere stammer og klaser planterne får lov at udvikle, des større bliver udbyttet, men frugterne bliver lidt mindre og tidligheden er meget stærkt aftagende.

En sammenligning mellem opbundne og ikke opbundne planter viser, at sidstnævnte har givet et lavere udbytte og en større procentdel af frugterne er frasorterede, særligt i år med megen nedbør i august og september er det vanskeligt at holde frugterne sunde, og de er mere tilbøjelige til at revne. Modningen indtræder derimod lidt tidligere hos de ikke opbundne, hvilket sikkert skyldes, at gennemsnitstemperaturen er lidt højere lige over jordoverfladen.

Resultaterne fra Blangstedgaard (tabel 4) afviger ikke væsentligt fra resultaterne fra Virum, med undtagelse af forsøgsled nr. 4, hvor planterne er tiltrukket med 2 stammer, med ialt 7 klaser, men ikke opbundet, der her har givet et lige så stort udbytte af fejlfri, modne frugter som de opbundne i forsøgsled nr. 3.

Ved Spangsbjerg (tabel 5) har behandlingen i forsøgsled nr. 3 givet det bedste resultat med 290 kg fejlfri, modne frugter pr. a, svarende til 56 procent af det samlede udbytte, heraf er de 22 procent høstet i første periode. Også her viser en sammenligning mellem opbundne og ikke opbundne planter, at sidstnævnte giver et lavere udbytte, men med lidt flere modne frugter i første periode.

På alle 3 forsøgssteder har forsøgsled 5 givet et fint udbytte i I og II plukkeperiode, men det er til tider lidt vanskeligt at nå at høste sæsonens sidste tomater ved denne kulturmetode.

SAMMENDRAG

I tabel 6 er angivet gennemsnitsresultaterne af alle 7 forsøg. Det største udbytte af fejlfri, modne frugter er opnået i forsøgsled 3, hvor planterne er tiltrukket med 2 stammer og knebet over ialt 7 klaser og opbundet. Denne behandling har med 272 kg/a fejlfri, modne frugter, svarende til 59 procent af det samlede udbytte, givet 23 procent mere end den almindeligt anvendte beskæringsmetode i forsøgsled 1.

Næsten tilsvarende udbytte af samme tidlighed er opnået i forsøgsled 5, hvor planterne er tiltrukket med 3 stammer, hver knebet over 2—3 klaser og lagt på halm, men det ses af udbyttet i III periode, at det er lidt vanskeligere at nå at høste sæsonens sidste tomater sunde, når de ligger på halm.

Forsøgsled 1 med 1 stamme, knebet over 4 klaser og opbundet, har givet forsøgets højeste udbytte i I periode, men har ikke rigtig kunnet følge med i de følgende 2 perioder.

Forsøgsled 6 med fritvoksende planter til 1. august, hvorefter skudspidserne knibes af, har givet et ret stort udbytte, men frugterne bliver for små og modningen indtræder for sent.

Sammenligningen mellem opbundne og ikke opbundne planter (forsøgsled 1—2 og 3—4) viser, at sidstnævnte giver ca. 20 procent lavere udbytte af fejlfri, modne frugter, men modningen indtræder lidt tidligere, hvilket formodentlig skyldes den lidt større varmesum nær jordoverfladen.

Sammenlignes derimod forsøgsled 3, der har givet størst udbytte af de opbundne planter med forsøgsled 5, der har været bedst af de ikke opbundne, ser man, at de to forsøgsled står tilnærmelsesvis lige, og forsøgsled 5's kulturmetode er selvsagt arbejdsbesparende, men den kræver en meget omhyggelig gennemført sygdomsbekæmpelse.

SUMMARY

Experiments with pruning and staking of field-grown tomatoes 1952-55

The experiments were carried out at the following Research Stations: Virum, Blangstedgaard and Spangsbjerg, and six treatments were included in the experiments:

1. The plants were raised with 1 stem, pinched above the fourth truss and staked.

Tabel 6. Oversigtstabel fra 7 forsøg med beskæring og opbinding af frilandstomater

	Fejlfri, modne frugter						Grønne kg/a	Affald kg/a	Syge og misdan- nede kg/a	Ialt kg/a
	kg/a	for- holds- tal	heraf kg/a i plukkeperiode			100 frugter kg				
			I	II	III					
1. 1 stamme, knibes over 4 klaser, opbindes.	222	100	63	79	80	6.4	48	62	35	367
pct.....	60		28	36	36		13	17	10	100
2. 1 stamme, knibes over 4 klaser, uden op- binding, lagt på halm.....	176	79	57	63	56	6.3	29	61	51	317
pct.....	56		32	36	32		9	19	16	100
3. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, op- bindes.....	272	123	50	101	121	6.2	67	75	47	461
pct.....	59		18	37	45		15	16	10	100
4. 2 stammer, knibes over 7 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.....	222	100	52	84	86	6.1	50	77	66	415
pct.....	53		23	38	39		12	19	16	100
5. ¹ 3 stammer, knibes over 6—9 klaser ialt, uden opbinding, lagt på halm.....	256	115	55	97	104	6.5	70	91	71	488
pct.....	52		21	38	41		14	19	15	100
6. Fritvoksende til ca. 1. aug., hvorefter alle skudspidser fjernes, lagt på halm.....	259	117	21	94	144	5.3	109	96	110	574
pct.....	45		8	36	56		19	17	19	100

1. Gennemsnit af 5 forsøg.

2. The plants were raised with 1 stem, pinched above the fourth truss and not staked, but laid on straw.
3. The plants were raised with 2 stems, pinched above a total of 7 trusses and staked.
4. The plants were raised with 2 stems, pinched above a total of 7 trusses and not staked, but laid on straw.
5. The plants were raised with 3 stems, pinched above a total of 6-9 trusses and not staked, but laid on straw.
6. The plants were grown as bush-tomatoes until the 1st of August after which all the tips were removed. The plants were laid on straw.

The variety used in the experiments was Bonner Beste.

The crop was graded into faultless ripe fruits (fejlfri modne frugter), green fruits (grønne frugter), residual fruits (affald) and diseased and deformed fruits (syge og misdannede). In order to get an expression for earliness the yield of faultless ripe fruits was divided up into three periods, of which the two first periods each included fourteen days, and the last period the rest of the picking season.

The best result was obtained where the plants were raised with 2 stems pinched above a total of 7 trusses and staked, here the yield amounted to 272 kilos of faultless ripe fruits per 100 squaremetres, which was 23 per cent more than the yield of the plants raised with 1 stem, pinched above the fourth truss and staked, which has been the most common way of growing outdoor tomatoes.

The plants raised with 3 stems, pinched above a total of 6-9 trusses and not staked, yielded almost the same, but it is difficult to keep the fruits free of diseases when the plants are lying on straw, especially late in the picking season.

The plants which were grown as bush-tomatoes until the 1st of August, yielded quite well, but the fruits were too small and ripened rather late.

The comparison between staked and non-staked plants (treatment 1-2 and 3-4) shows that the latter yield about 20 per cent less of faultless ripe fruits, but they ripen a little earlier.

Treatment 3) and 5) gives almost the same yield, but 5) saves much labour.

LITTERATUR

1. *Kristensen, Reinhardt*: Dyrkning af køkkenurter, København 1954.
2. *Bremer, A. H.*: Temperatur og tomatdyrkning på friland. Forskning og forsøg i landbruget. Oslo 1953. 4.